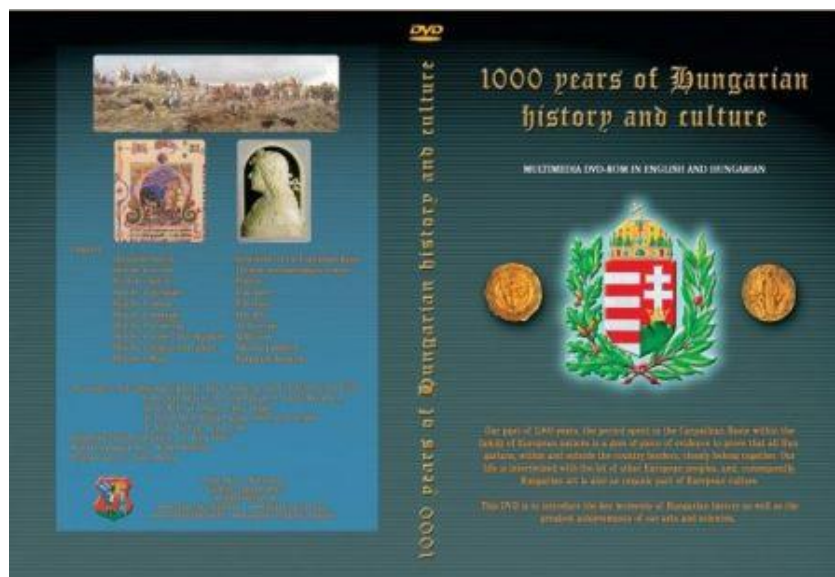

Sváb Ágnes

Az „Örökség – Kultúra” Oktatási Elektronikus Könyv- és Médiatár bemutatása

Az „Örökség – Kultúra” Oktatási Elektronikus Könyvtár (ÖKOEK) szerkesztősége (felelős szerkesztő: Barna Csaba irodavezető) és a TIT Csongrád megyei szervezete (elnök: Marjanucz László, a Szegedi Tudományegyetem Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszék tanszékvezető docense) 2011 októberében a következő célkitűzéseket fogadta el:

- „a 2012-re tervezett európai uniós «Teach Hungary!» program előkészítése, megvalósítása, folyamatosságának a biztosítása;
- az egyetemes emberi kultúra értékeinek, a tudományos, szakmai és művészeti ismereteknek a terjesztése;
- felvilágosítás az áltudományokról, a társadalomellenes kultuszokról, szektákról és a káros szenvedélyek ártalmairól;
- az iskolarendszeren kívüli művelődés lehetőségeinek a gazdagítása;
- az ifjúság bevonása a tudományos ismeretterjesztő munkába;
- az oktatást-nevelést segítő tartalmak széles körű elektronikus közzététele;
- az önművelés, a továbbképzés, a tudományos, alkotó és oktatási tevékenység elősegítése;
- közéleti fórum teremtése tudományos, művészeti és politikai kérdések megvitatásához;
- közreműködés a jogállamiság és a civil társadalom formálásában, a mindennapok kultúrájának fejlesztésében, a közhasznú igények kielégítésében;
- hozzájárulás a határon túli magyarság kulturális életének a fejlődéséhez, az óhazával való közéleti és kulturális kapcsolataik erősítéséhez;
- részvétel a hazai nemzetiségek és etnikai kisebbségek társadalmi beilleszkedését célzó országos és helyi társadalmi programokban;
- kapcsolatok létesítése és ápolása a hasonló tevékenységet folytató hazai és külföldi szervezetekkel” (1).

1. ábra

A „Teach Hungary!” program által az európai intézményekbe eljuttatandó digitális tartalom címoldala
(2)

A felsorolt célok közt elsőként szereplő „Teach Hungary!” című program célkitűzése, hogy az Európai Unió 3000 intézményébe, főleg könyvtárakba és oktatási intézményekbe juttassa el a fejlesztett tartalmakat blueray lemezen (3). Ugyanakkor a „Teach Hungary!” program csupán egy eleme az ÖKOEK-nek. A 2012 elejétől elérhető tartalmak száma folyamatosan bővül: utoljára 2015 őszén váltak elérhetővé újabb anyagok, és a honlap még nem teljes. A *Sporttörténet* menüpontban még csupán hat elektronikus könyv érhető el, a *Művészetek* menüpont pedig feltöltés alatt áll.

A Sulinet.hu oldalhoz kapcsolt, *sulinet.hu/oroksegtar* címen elérhető honlap vállalt célja „technikailag a legszélesebb hazai és külföldi iskolai, könyvtári környezetet elektronikusan megújítani és ezáltal lényegi közhasznú tartalmakat folyamatosan betáplálni a magyar és nemzetiségi anyanyelvű oktatás és kulturális ismeretterjesztés vérkeringésébe” (3). Ez potenciálisan 8–10 000 e-fiókkönyvtárat jelent magyarországi és határon túli iskolákban és könyvtárakban. Hogy az anyagok ne csak online, hanem offline is elérhetők legyenek, a tartalmakat a honlapról egyszerűen le lehet tölteni. Ennek részletes bemutatásával külön menüpont (*Letöltés*) foglalkozik (4). Itt a megszámlálhatatlan elérhető tartalom közül megjelölik az intézményi használatra ajánlott letölthető tartalmakat, azon belül pedig a bázisanyagot is. Fontos megjegyezni, hogy a megfogalmazott céloknak megfelelően az elérhető dokumentumok, könyvek, zenei cédékek, médiatartalmak kreatív közvagyonnak minősülnek (creativ commons), vagyis oktatási, közismereti, tudományos céllal felhasználhatók, üzleti céllal való felhasználásuk azonban nem engedélyezett (5, 6).

A programmal együttműködő fontosabb partnerek között megtalálható például a Miniszterelnökség, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a megyei és a települési önkormányzatok szövetségei, a Külügyminisztérium, a Gimnáziumok Országos Szövetsége, az Általános Iskolai Igazgatók Országos Szövetsége, a Közoktatási és Igazságügyi Minisztérium, a Felsőoktatási Tudományos Tanács, a Magyar UNESCO Társaság, a TIT Tudományos Ismeretterjesztő Társulat és a magyarországi kisebbségek önkormányzatai (3).

A webportál általános bemutatásában a következő főbb témaköröket sorolják fel:

- Címertár
- Megyék, települések öröksége
- Külföldi magyarság
- Magyarországi kisebbségek
- Tudomány és ismeretterjesztés
- Ipar- és gazdaságtörténet
- Múzeumok
- Egyháztörténet
- Felsőoktatás
- Sporttörténet
- Művészetek

A megvalósult honlapon a megadott témakörökhöz képest további három menüpont található:

- Felsőoktatás
- Fontos periodikák
- Kulturális értékek a világban

A tudástár pontos struktúrájának és működésének megértését a 2. ábra segíti.

2. ábra

Az ÖKOEK rendszerének működési ábrája (7)

A továbbiakban az egyes menüpontokban található, az anyanyelv-pedagógiában használható tartalmak bemutatása következik. A tipográfiailag is kiemelt, első menüpont a *Megyei, települési „Címertár”* a sulinet.hu külön oldalára vezet el (3. ábra). Nevéhez méltóan a magyarországi megyék és azok településeinek címerét mutatja be. Nemcsak az egyes címerek jelképrendszerének magyarázata olvasható el itt, hanem adott esetben a címer kialakulásának története is; valamint rövid várostörténeti leírásokat és esetenként fotókat is találhat az olvasó. Sajnos az egyszerű keresést lehetővé tevő aloldal még nem működik tökéletesen: például Gyula város címerének megismerése helyett Békés megye címeréről olvashatunk, vagy a Komárom-Esztergom megyei Tata város érdekes címertörténeti leírása után tatabányai fotókat lehet találni (8).

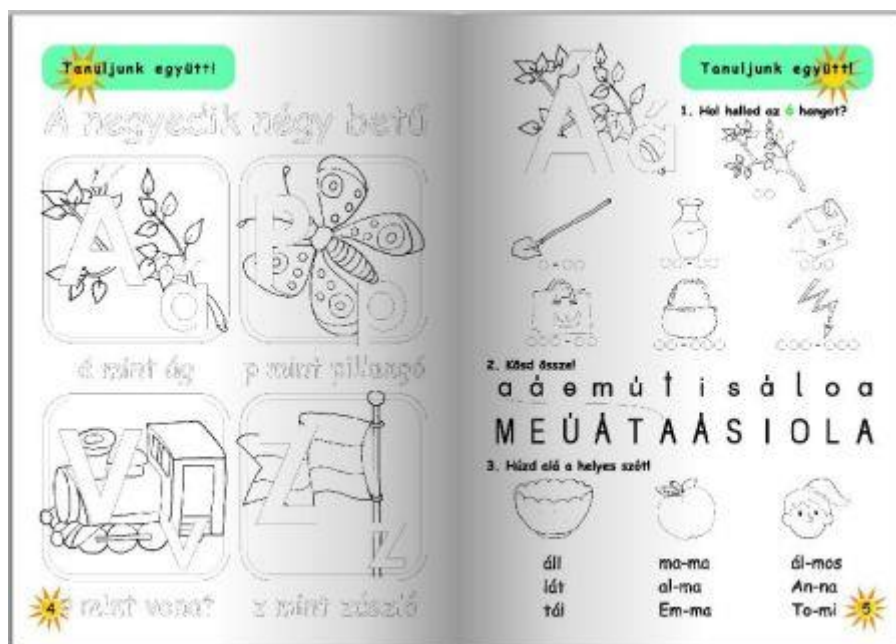

3. ábra

A www.sulinet.hu/oroksegtar oldal menüszerkezete

Már a *Címertár* is remek lehetőséget kínál arra, hogy az adott település írásos múltját megismerhessék az ez iránt érdeklődő pedagógusok és tanulók. A *Települések értékei* és a *Megyék öröksége* menüpontok ugyanakkor további forrásul szolgálhatnak a nyelvtörténeti tanóráknak. A *Települések értékei* menüpontban található *Diósd története* című könyv például így ír a település közelében található Kutyavárról, idézve Tholdalagi Mihály 1627. április 13-án kelt naplófeljegyzéséből: „13. Április. Kedden Buda várából a Vezér pasával és Mufti efendivel menék ki vadászni. Sok szarvasokat, őzeket látónk, de őzet, nyulakat nehezen fogánk. Onnan visszatérvén az Hamza bég szerájához, csak közel az, hol az régi magyar királyok peczéreket és ebeket tartottak egy négyszegű kőkastélyban, nyomai szerinte ma is megvannak” (Wágner 2007). Komárom megye helytörténeti olvasókönyve nemcsak nyelvtörténeti forrásként kitűnő, hanem heterogén tartalmának köszönhetően példaként állhat hivatalos és magánlevelek stílusának a bemutatására is (Ortutay 1988). Ugyan nem minden magyarországi település található meg az említett két menüpontban, de az biztosan állítható, hogy valamely, a megyéhez köthető forrás könnyen elérhető, biztosítva ezzel a lokális értékek hangsúlyozását a nyelvtörténeti szemelvények bemutatásakor.

A *Külhoni magyarság* című menüpont kitűnő forrása lehet a Magyarországon oktató pedagógusoknak a határon túli magyarság helyzetének a bemutatására. Tudományos és leíró munkák tölthetők itt le Burgenlandról, Horvátországról, Erdélyről, Vajdaságról, Felvidékről, Szlovéniáról és Kárpátaljáról. Elérhető az egyes területeken megjelenő bizonyos periodikák is, így például flipbookként olvasható a *Nyelvünk és Kultúránk* két teljes száma, a Kriza János Néprajzi Társaság vagy a Csiki Székely Múzeum évkönyvei. Ugyanebben a formátumban tekinthető meg a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület gyermeklapjának, a *Napocskának* több száma. Az alsó tagozatos gyermekeknek szánt kiadvány nemcsak magyarországi, de határon túli tanítóknak is bátran ajánlható.

4. ábra

Két oldal a *Napocska* 2008. decemberi számából (9)

A *Magyarországi nemzetiségek* menüpont egyaránt gazdag forrást biztosít az éppen a nyelv és a társadalom témakörét tanító tanároknak vagy a nemzetiségi tárgyat oktató kollégáknak. Egy-egy nagyobb fejezet foglalkozik a magyarországi németek, szlovákok és romák bemutatásával, de az idehaza élő bolgárok, lengyelek, görögök, horvátok, örmények, románok, ruszinok, szerbek, szlovének és ukránok életébe is betekintést nyújt. Érdemes kiemelni azokat a köteteket, amelyek *A nemzetiségekhez átfogóan kapcsolható kötetek, periodikák, képanyagok* cím alatt érhetők el. Ezek a kötetek egyetemisták számára is releváns információval szolgálhatnak. Szintén említésre méltó,

hogyan a menüpont az egyes nemzetiségeket bemutató tévéfelvételeket – például MTV-interjú Heinek Ottóval, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata elnökével (10) – és teljes zenei cédéket is tartalmaz, ilyen például az *Ich war verliebt...* négy népdalt bemutató felvétele (11).

Végezetül érdemes még kiemelni a *Tudomány és ismeretterjesztés* menüpontban található köteteket. Teljes egészében letölthető innen például Pléh Csaba *A természet és a lélek* című pszicholingvisztikai témájú könyve (Pléh 2003) vagy az MTA Társadalomkutató Központja által kiadott *A magyar kultúra esélyei* című összefoglaló kötete (Vitányi 2006).

Az ÖKOEK bemutatkozásában így fogalmaz: „Hasonló jellegű és léptékű, a teljes társadalmat és azon belül a több millió fős célcsoportot hatékonyan, innovatívan elérő kulturális infrastruktúrát még sehol a világon nem működtetnek. A kiemelten közhasznú tartalmak elektronikus megosztása lendületet adhat az újabb kutatásoknak, gyűjtéseknek; a fiatalok szerzőként történő opcionális bevonása pedig (saját készítésű anyagaik interaktív megjelenítése révén) komoly motivációs hatást fog gyakorolni az oktatás-nevelésben, jótékonyan befolyásolva a tömegkultúra értékközpontú átforgatását” (3). Az ambiciózus célkitűzés nehéz, de nemes feladat elé állította a honlap készítőit, üzemeltetőit, az egyes anyagokat készítő kutatókat és munkatársakat. Elmondható, hogy 2016 elején még nem állnak rendelkezésre az ígért interaktív anyagok vagy IKT-s eszközöket felhasználó oktatási segédletek. Egyes menüpontok tartalma is további fejlesztést igényel. Ugyanakkor a jelenleg elérhető tartalmak sokrétűek, a köz- és felsőoktatás minden szintjén használhatók. A széles körű kormányzati és tudományos támogatással készült könyv- és médiatár méltó az *örökségtár* elnevezésre.

Irodalom

Ortutay András (szerk.) 1988. *Komárom megyei helytörténeti olvasókönyv*. Komárom megyei Tanács VB. Művelődési Osztálya. Tatabánya. (*A török kiűzésétől a XIX. századig* című fejezetben.) http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/megyek_oroksege/Komárom_megye_helytorteneti_olvasokonyv/index.htm (2016. február 28.)

Pléh Csaba 2003. *A természet és a lélek*. Osiris Kiadó. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/tudomany_es_ismeretterjesztes/a_termeszet_es_a_lelek/index.htm (2016. február 28.)

Vitányi Iván 2006. *A magyar kultúra esélyei*. MTA Társadalomkutató Központ. Budapest http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/tudomany_es_ismeretterjesztes/A_magyar_kultúra_eselyei/index.htm (2016. február 28.)

Wágner Ferenc 2007. *Diósd története*. Kornétás Kiadó. (*A Középkori történelmi helyeken* című fejezetben.) http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Diosd/index.htm (2016. február 28.)

(1) Az E-könyvtár bemutatása.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/az_ekonyvtar_bemutatasa.php (2016. február 27.)

(2) Teach Hungary! http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/teach_hungary.php (2016. február 28.)

(3) Az „Örökség – Kultúra” Oktatási Elektronikus Könyv- és Médiatár általános bemutatása. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/az_ekonyvtar_bemutatasa.php (2016. február 27.)

(4) Letöltés az ÖKOEK-ből. <http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/letoltes.php> (2016. február 28.)

(5) Kivonat az „Örökség – Kultúra” Oktatási Elektronikus Könyvtára Szerkesztőségének alapokmányából (2006). http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/az_ekonyvtar_bemutatasa.php (2016. február 28.)

(6) Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5 Magyarország. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/> (2016. február 28.)

(7) Az „Örökség – Kultúra” Oktatási E-Könyvtár. A rendszer működési ábrája. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/dokumentumok/a_rendszer_mukodesi_abraja.jpg (2016. február 28.)

- (8) Sulinet. Címertár. www.sulinet.hu/cimertar (2016. február 28.)
- (9) *Napocska*. A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület gyermeklapja. 2008. december. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/kulhoni_magyarsag/2010/a/napocska_46/index.htm (2016. február 28.)
- (10) MTV-interjú Heinek Ottóval, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata elnökével. 2014. március 18.
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/altalanos/_multimedia/mtv_interju_2014_marcius/nemetek/mtv_interju_magyarorszag_i_nemetek_20140318.htm (2016. február 28.)
- (11) *Ich war verliebt... Vier ungarndeutsche Volkslieder*
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/_multimedia/fraue_nchor_homeli_ich_war_verliebt/index.htm (2016. február 28.)

Sváb, Ágnes: Introduction of the „Heritage – Culture” Electronic Book and Media Storage

Az írás szerzőjéről

Sváb Ágnes

doktori hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi
Doktori Iskola, Budapest
svabagnes[kukac]gmail.com